

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON JULKAISUPERIAATTEET

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Hyväksytty rehtorin päätöksellä 25.3.2025

PERIAATTEIDEN TAVOITE

Julkaisuperiaatteet linjaavat julkaisutoimintaa Jyväskylän yliopistossa (JYU) ja auttavat tutkijoita ja opinnäytteiden tekijöitä tutkimustyönsä tulosten tai opinnäytteiden julkaisemisessa. Julkaisuperiaatteisiin sisältyvät myös JYU:n julkaisueettiset periaatteet sekä ohjeet ja velvoitteet Jyväskylän yliopiston affiliaation merkitsemisestä. Ne linjaavat yliopiston julkaisutoimintaa eettisestä näkökulmasta ja niitä noudatetaan koko yliopistoyhteisössä tieteenalasta riippumatta.

JULKAISUTOIMINTAAN LIITTYVÄT YLEISET LINJAUKSET JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA

Tieteellisen julkaisemisen periaatteet

Tutkimustulosten julkaiseminen on oleellinen osa tutkimuksen tekemisen prosessia. Se mahdollistaa tulosten saattamisen tiedeyhteisön arvioitavaksi mutta myös tieteellisen ja yhteiskunnallisen keskustelun monipuolistamisen, tutkimukseen perustuvan opetuksen sekä tutkitun tiedon levittämisen laajemmin yhteiskuntaan.

Jyväskylän yliopiston julkaisutoiminnan tavoitteena on edistää tieteen kehittymistä, avoimuutta ja hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusprosessit ovat läpinäkyviä ja luotettavia. Tutkimustulokset tuotetaan tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja julkaistaan luotettavissa julkaisukanavissa. Julkaisutoiminnassa noudatetaan tämän dokumentin julkaisueettisiä periaatteita, jotka perustuvat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeisiin. Täydentävällä tutkimusrahoituksella tehtävissä julkaisuissa noudatetaan myös rahoittajan antamia ehtoja.

Tieteellisen julkaisemisen avoimuus

Jyväskylän yliopisto noudattaa avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisia ja kansainvälisiä periaatteita ja on sitoutunut Avoimen tieteen kansallisen julistuksen mukaiseen avoimuuden edistämiseen.

Jyväskylän yliopisto

- edellyttää kaikkien tutkimusjulkaisujen rinnakkaistallentamista yliopiston julkaisuarkistoon,
- edellyttää tutkimusrahoittajien vaatimusten huomioimista julkaisujen avoimuuden osalta,
- rohkaisee ja kannustaa julkaisemaan avoimissa julkaisusarjoissa; julkaisukanavaa valitessa tulee ottaa huomioon sen tieteellinen laatu ja luotettavuus,
- ei suosittele artikkelien ostamista avoimeksi tilausmaksullisiin lehtiin (hybridimalli), poikkeuksena sopimukset, jotka mahdollistavat

hybridilehdissä julkaisemisen ilman erillisiä artikkelikohtaisia APC-maksuja,

- kannustaa tutkijoita huolehtimaan oikeuksistaan omaan työhönsä ja valitsemaan vain sellaisia kustantajia ja julkaisukanavia, jotka sallivat julkaisun välittömän rinnakkaistallentamisen sekä
- kannustaa tutkijoita jakamaan tutkimustyönsä tuloksia avoimesti ja lähettämään artikkelikopioita niitä pyytävälle aina kun siihen ei ole erityistä lainsäädännöllistä tai sopimuksellista estettä.

Julkaisemisen eettiset periaatteet

Jyväskylän yliopisto on sitoutunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeeseen *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa* (2023, ns. HTK-ohje) ja sitä täydentävään suositukseen *Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen* (2019) ja kaikin tavoin tutkimustoiminnassaan edistämään hyvää tieteellistä käytäntöä.

TENKin HTK-ohjeessa esitetyt hyvän tieteellisen käytännön periaatteet koskevat myös julkaisutoimintaa. TENK edellyttää, että

- tiedeyhteisössä kunnioitetaan muiden työtä, annetaan muiden saavutuksille niille kuuluva arvo ja viitataan muiden julkaisuihin asianmukaisella tavalla,
- sovitaan suositusten mukaisesti tieteellisten ja muiden julkaisujen tekijyydestä ja kirjoittajien nimien järjestyksestä,
- viestitään tieteellisestä toiminnasta rehellisesti ja avoimesti julkaisumuodosta tai julkaisukanavasta riippumatta,
- informoidaan yhteistyökumppaneita aina, kun toiminnasta on tarkoitus julkaista materiaalia sekä
- eritellään julkaisuissa rahoituslähteet ja sidonnaisuudet kunkin kirjoittajan osalta.

Kansainväliset tekijyysohjeet ovat Suomessa sitovia vain, jos tekijöiden kesken on etukäteen näin sovittu.

HTK-ohjeen mukaan hyvää tieteellistä käytäntöä loukkaa

- plagiointi tai muu puutteellinen tai epäasiallinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin,
- muiden tutkijoiden osuuden vähätteleminen sekä
- muu tekijyyden manipulointi.

Loukkausepäilyt tutkitaan TENKin ohjeen mukaisin menettelyin.

Tekijyyden määräytyminen tutkimusjulkaisuissa ja tekijyydestä sopiminen yhteisjulkaisuissa

TENK on määritellyt tekijyyteen liittyvät periaatteet suosituksessaan *Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen* (2019). TENKin määrittelyn mukaan tekijällä (*author*) tarkoitetaan henkilöä, joka on osallistunut tieteellisen artikkelin tai muun julkaisun tekoon niin merkittävällä panoksella (*contribution*), että hänet tulee mainita julkaisun tekijäluettelossa.

Julkaistun artikkelin tekstin kirjoittamisen lisäksi esimerkiksi tutkimuksen ideointi tai suunnittelu, tutkimusaineiston tuottaminen, analyysi tai tulkinta, työssä hyödynnettyjen materiaalien tai menetelmien kehittäminen, kokoomateoksen toimittaminen tai esimerkiksi tutkimusta havainnollistavien kuvien laatiminen ovat kaikki kontribuutioita, joiden merkitsemisestä julkaisuun tulee sopia vastuullisen tutkijan tai tutkimusryhmän johtajan johdolla tutkimuksen käynnistyessä.

TENK viittaa ohjeessaan lääketieteellisten tiedelehtien päätoimittajien ns. Vancouver-ohjeeseen, jossa suositellaan tekijyyden määrittelyyn seuraavia neljää kriteeriä, joiden kaikkien on täyttyttävä:

- merkittävä osallistuminen (*substantial contribution*) tutkimuksen ideointiin tai suunnitteluun, tai tutkimusaineiston keräämiseen tai analysoimiseen tai tulkintaan,
- artikkelin luonnosteleminen tai sen kriittinen tarkistaminen siten, että on merkittävästi vaikuttanut sen sisältöön,
- lopullisen julkaistavan version hyväksyminen sekä
- vastuun ottaminen työn jokaisesta vaiheesta varmistaen, että hyvää tieteellistä käytäntöä on noudatettu työn kaikissa vaiheissa.

Koska tieteenalakohtaiset tekijyyteen liittyvät käytännöt vaihtelevat, tulee yhteisjulkaisujen osalta neuvotella tieteenalakohtaisten erojen yhteensovittamisesta tutkimuksen käynnistyessä. Tällöin sovitaan tekijyyden pelisäännöistä, kuten kirjoittajajärjestyksen määrittelyn periaatteista sekä siitä, ketkä merkitään tekijöiksi.

Erityisen tärkeää etukäteen sopiminen on silloin, kun tehdään monitieteistä ja kansainvälistä tutkimusta. Yksittäisen julkaisun tekijyydestä ja kirjoittajajärjestyksestä sovittaessa on tärkeää, että sovittu käytäntö on asianomaisen tieteenalan vakiintunut käytäntö ja tiedeyhteisön hyväksymä ja että kaikki, joita asia koskee, ovat ratkaisusta tietoisia. Epäselvyyksien välttämiseksi sopimus suositellaan tehtäväksi kirjallisesti.

Väitöskirjaan liittyvistä tekijyysskysymyksistä sovitaan hyvissä ajoin. Sovitut käytänteet kirjataan ohjausasiakirjaan.

Tieteellisten kokoomateosten yhteydessä sovitaan, millä kriteereillä määritellään teoksen toimittaja, päätoimittaja tai toimituskunnan jäsen tai panoksen huomioiminen esimerkiksi kiitoksissa (*acknowledgements*).

Konfliktitilanteet ratkaistaan TENKin *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitleminen Suomessa* (2023) -ohjeessa esitetyn menettelyn mukaisesti.

Julkaiseminen Jyväskylän yliopiston affiliaatiolla

Jyväskylän yliopisto tulee aina merkitä julkaisuun affiliaatioksi, kun julkaisu perustuu tekijän Jyväskylän yliopistossa tekemään tutkimustyöhön tai oleellisesti siihen tai yliopiston toimintaan liittyvään asiantuntijatyöhön.

Julkaisuun merkittävästä affiliaatiosta tulee käydä ilmi vähintään kirjoittajan nimi, yksikkö (tiedekunta/laitos/tutkimuskeskus), yliopisto ja maa.

Julkaisuja, jotka eivät liity yliopistossa tehtävään tutkimustyöhön tai asiantuntijatehtävään, ei sisällytetä yliopiston julkaisutietoihin eikä niihin merkitä Jyväskylän yliopiston affiliaatiota. Tällaisia voivat olla esimerkiksi harrastus-, järjestö- tai liiketoimintaan, aatteelliseen, uskonnolliseen tai poliittiseen toimintaan tai markkinointiviestintään liittyvät julkaisut.

Jyväskylän yliopiston affiliaatiota käytetään seuraavien yliopistoyhteisöön kuuluvien henkilöiden JYU:ssa tekemään tutkimustyöhön liittyvissä kaikissa julkaisuissa:

- yliopistoon palvelussuhteessa julkaisua koskevan tutkimus- ja kirjoitustyön aikana olevat henkilöt,
- julkaisua koskevan tutkimus- ja kirjoitustyön aikana yliopistossa työskennelleet tai väitelleet apurahatutkijat,
- yliopiston jatko-opiskelijat, joilla on aktiivinen jatko-opiskelu-oikeus sekä
- yliopiston emerita/emeritus -professorit ja -tutkijat tai dosentit, joilla on voimassa oleva sopimus yliopiston kanssa.

Palvelussuhteen ulkopuolella työskenteleviltä tai ilman aktiivista jatko-opiskelu-oikeutta olevilta edellytetään, että he ovat solmineet yliopiston kanssa erillisen tutkimustyöhön liittyvän sopimuksen. Tutkimuksen vastuullinen johtaja käy tutkimushankkeen alkaessa keskustelun affiliaation merkitsemisestä.

Perustutkinto-opiskelijan tulee käyttää JYU:n affiliaatiota julkaistessaan artikkelin osana tutkimusryhmää tai julkaistessaan omaan JYU:ssa ohjattuun syventävien opintojen tutkielmaansa liittyvän julkaisun.

Julkaistavia tuloksia saattaa tutkijaliikkuvuuden vuoksi kertyä useassa eri tutkimusorganisaatiossa. Julkaisu saatetaan kirjoittaa sen jälkeen, kun

työsuhde tutkimusorganisaatioon, jossa pääasiallinen tutkimustyö oli tehty, on päättynyt. Koska julkaisuun on useimmiten mahdollista merkitä useampi affiliaatio, Jyväskylän yliopistoon tulevan tai yliopistosta lähtevän tutkijan on tällöin varmistettava, että hänen julkaisunsa ensimmäinen affiliaatio viittaa aina siihen tutkimusorganisaatioon, jossa tutkimustyö tai suurin osa siitä on tehty.

Tutkijoiden on huolehdittava, että Jyväskylän yliopiston affiliaatio tulee merkityksi oikein ja tämän ohjeen periaatteita noudattaen paitsi julkaisuihin, myös viitetietokantojen (Dimensions, WoS /Clarivate, Scopus) erityyppisiin listauksiin.

Mitä merkitään JYU:n tutkimustietojärjestelmään

Jyväskylän yliopiston julkaisutietojen tallennuksessa, ylläpidossa ja esittämisessä noudatetaan yliopistojen yhteistyössä ylläpitämän tiedonkeruukäsikirjan ohjeistuksia. Julkaisutietojen tallentaminen yliopiston tutkimustietojärjestelmään (Converis) koskee tutkimus- ja kehittämistoiminnan seurannan kannalta merkittäviä julkaisuja. Tutkijan vastuulla on seurata, että omat julkaisut löytyvät tutkimustietojärjestelmästä.

Jyväskylän yliopiston tutkimustietojärjestelmään kirjattavien julkaisujen tulee pohjautua tekijöiden Jyväskylän yliopistossa tekemään tutkimustyöhön.

Julkaisut kirjataan sille korkeakoululle, jossa julkaisutoimintaan liittyvä tutkimustyö on pääasiallisesti tehty, vaikka tutkija olisi siirtynyt toiseen organisaatioon ennen julkaisun ilmestymistä. Yhteys korkeakouluun todetaan ensisijaisesti tekijän julkaisussa mainitseman affiliaation perusteella.

Perustutkinto-opiskelijoiden julkaisuja ei sisällytetä Jyväskylän yliopiston tutkimustietojärjestelmään. Mikäli opiskelija jatkaa tohtorikoulutukseen Jyväskylän yliopistossa, voidaan hänen julkaisutietojaan täydentää tutkimustietojärjestelmään ennen opintojen alkua tehdyillä julkaisuilla.

Tutkijoita kannustetaan julkaisemaan myös muita tutkimustuotoksiaan kuten posterit, abstraktit ja esitelmät. Niitä kirjataan soveltuvin osin tutkimustietojärjestelmään ja julkaistaan yliopiston JYX-julkaisuarkistossa. Tutkimustietojärjestelmään voi tallentaa myös muita tutkimusaktiviteetteja. Myös tutkimusaktiviteettien kohdalla on otettava huomioon julkaisueettiset periaatteet ja huolehdittava tietojen oikeellisuudesta.

Jos julkaisu halutaan kirjattavaksi yliopiston tutkimustietojärjestelmään,

- julkaisun tulee olla julkisesti kenen tahansa saatavilla,

- julkaisukanavalla tulee olla tekijästä riippumaton toimituskunta tai julkaisija, joka päättää julkaisukanavalla julkaistavista julkaisuista,
- julkaisua ei ole aikaisemmin julkaistu tiedonkeruussa raportoitavassa muodossa.

Edellä mainitut määritelmät koskevat tieteellisiä, ammatillisia ja yleistajuisia julkaisuja, myös pelkästään elektronisessa muodossa jaettuja dokumentteja (esim. verkkolehdet, verkkojulkaisualustat).

ORCID-tutkijatunniste

Kaikkien Jyväskylän yliopiston tutkijoiden suositellaan käyttävän kansainvälistä ORCID-tutkijatunnistetta, joka mahdollistaa tutkijan ja hänen julkaisujensa luotettavan tunnistamisen. ORCID-tunniste lisätään omaan tutkijaprofiiliin Converis-tutkimustietojärjestelmässä sekä mahdollisuuksien mukaan systemaattisesti kaikkiin julkaisuihin tai muihin tutkimustyötä käsitteleviin dokumentteihin.

Julkaisujen kirjauksiin liittyvien mahdollisten ristiriitojen ratkaiseminen

Avoimen tiedon keskus (OSC) tallentaa JYU:ssa tuotetut julkaisut Converis-tutkimustietojärjestelmään ja luokittelee ne OKM:n tiedonkeruukäsikirjan mukaan. Jos tutkijalla on OSC:n kanssa eriävä näkemys julkaisun luokittelusta tai kirjaamisesta, voi tutkija ilmaista näkemyksensä OSC:lle. Mahdollisia ristiriitatilanteita selvitetään yhdessä yliopiston tutkimuksesta vastaavien tahojen kanssa.

OPINNÄYTTEIDEN JULKAISEMINEN

Jyväskylän yliopiston opinnäytteet (kandidaatintutkielmat, syventävien opintojen tutkielmat, lisensiaatintutkielmat ja väitöskirjat) tallennetaan yliopiston avoimeen JYX-julkaisuarkistoon.

Opinnäytteet ovat julkisia asiakirjoja (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 1999/621), jotka yliopiston on arkistoitava. Opinnäyte muuttuu julkiseksi, kun se on hyväksytty.

Opinnäytteet julkaistaan JYXissä pääsääntöisesti täysin avoimina. Opinnäytteen tekijä voi halutessaan valita JYXissä opinnäytteelleen avoimen Creative Commons -lisenssin. Rajoitetussa käytössä oleva opinnäyte lähetetään julkisuuslain nojalla sitä pyytävälle sähköpostitse.

Opinnäytteen (kandidaatin- tai syventävien opintojen tutkielman) voi tehdä toimeksiantona jollekin yliopiston ulkopuoliselle taholle, esimerkiksi yritykselle. Tällöin on huomioitava, että työ arvioidaan akateemisin perustein. Lisäksi toimeksiantajan on oltava tietoinen opinnäytteen

julkisuudesta. Julkinen opinnäytetyö ei saa sisältää salassa pidettävää materiaalia. Opinnäytetyössä on mainittava, jos työhön sisältyy salassa pidettävää tausta-aineistoa. Sopimukset laaditaan joko yliopiston tai tekijän ja toimeksiantajan välille.

Opinnäytteen, sen osien tai siihen pohjautuvan tekstin julkaiseminen muualla, esimerkiksi tieteellisenä artikkelina, ei poista julkisuuden vaatimusta. Opinnäytteen julkaiseminen JYXissä ei pääsääntöisesti ole este syventävien opintojen tutkielmaan pohjautuvan artikkelin tarjoamiselle tieteelliseen lehteen. Kustantajan linjaukset asiassa tulee ottaa huomioon jo julkaisukanavaa valitessa.

Väitöskirjat

Jyväskylän yliopistossa tehtävät väitöskirjatutkimukset julkaistaan avoimina verkkojulkaisuina. Väitöskirjat ovat saatavissa JYX-julkaisuarkistossa samoin periaattein kuin edellä mainitut muut opinnäytteet. Väitöskirjan voi julkaista myös muualla (esim. cotutelle tai vastaava kaksoistutkinto), mutta silloinkin siitä tallennetaan rinnakkaistallenne JYX-arkistoon.

Artikkeliväitöskirjaan sisältyvät artikkelit tai artikkelikäsitteet ovat JYX-julkaisuarkistossa avoimesti luettavissa kyseisen kustantajan rinnakkaistallennuslinjausten mukaisesti. Muussa tapauksessa artikkelin saa käyttöönsä kirjoittajalta pyytämällä.

Tekijänoikeudet

Opinnäytteiden tekijänoikeudet kuuluvat tekijöille. Teoksen avoin verkkojulkaiseminen edellyttää tekijän antaman luvan. Sen myötä OSC:llä on oikeus jakaa teosta elektronisessa muodossa verkon kautta sekä muuntaa toiseen tiedostomuotoon tai kopioida teos pitkäaikaissäilytyksen varmistamiseksi.

© Jyväskylän yliopisto, Avoimen tiedon keskus (OSC) & Tutkimus- ja innovaatiopalvelut 2025.

Käsitelty Jyväskylän yliopiston tiedeneuvostossa 11.3.2025.

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti JYU Sign-järjestelmällä
This document has been electronically signed using JYU Sign

Päiväys / Date: 26.03.2025 09:43:02 (UTC +0200)

Jari Antero Ojala

Rehtori

Organisaation varmentama (JYU-käyttäjätunnus)
Certified by organization (JYU user account)